

Sygn. akt II CSKP 113/21

## POSTANOWIENIE

Dnia 29 października 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący)

SSN Monika Koba (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Strzelczyk

w sprawie z wniosku S. K.  
przy uczestnictwie P. Spółki Akcyjnej w W.  
o ustanowienie służebności przesyłu,  
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym  
w Izbie Cywilnej w dniu 29 października 2021 r.,  
skargi kasacyjnej wnioskodawcy  
od postanowienia Sądu Okręgowego w P.  
z dnia 6 września 2018 r., sygn. akt II Ca [...],

**uchyla zaskarżone postanowienie w części uwzględniającej  
apelację uczestnika (punkt I) oraz rozstrzygającą o kosztach  
postępowania apelacyjnego (punkt III) i w tym zakresie  
przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w P. do ponownego  
rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o  
kosztach postępowania kasacyjnego.**

### UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 16 maja 2017 r. Sąd Rejonowy w S. rozstrzygając sprawę z wniosku S. K. przy udziale P. SA w W. (dalej: „P.”) ustanowił na rzecz P. służebność przesyłu na nieruchomości położonej w K., stanowiącej działkę nr [...], dla której Sąd Rejonowy w S. prowadzi księgę wieczystą [...], o powierzchni łącznej

pasa służebności 1243 m<sup>2</sup>, (w tym 18 m<sup>2</sup> powierzchni współkorzystania z podziemną linią SN 15 kV), wraz z drogą dojazdową o powierzchni 273 m<sup>2</sup>, zgodnie z mapą wykonaną w wariantcie II, zawartą w opinii biegłego J. M. z dnia 24 sierpnia 2016 r., stanowiącą integralną część postanowienia, która to służebność polega na prawie uczestnika do przechodu i przejazdu przez pas służebności oraz drogę dojazdową, a nadto na jego prawie do eksploatacji, dokonywania kontroli, przeglądów, napraw, konserwacji, modernizacji, remontów, usuwania awarii lub wymiany urządzeń w zakresie niezbędnym do zapewnienia prawidłowego i niezakłóconego działania linii energetycznych posadowionych na tej nieruchomości oraz na obowiązku znoszenia przez każdorazowego jej właściciela istnienia urządzeń przesyłowych należących do uczestnika na powierzchni gruntu i pod gruntem za wynagrodzeniem w kwocie 144.012 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia następnego po uprawomocnieniu się postanowienia.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że S. K. jest właścicielem nieruchomości położonej w K., obejmującej działkę nr [...] o pow. 4833 m<sup>2</sup>. Znajdują się na niej dwie napowietrzne linie energetyczne średniego napięcia 15 kV, będące własnością P., oparte na słupach znajdujących się na sąsiednich nieruchomościach. Postanowieniem z dnia 29 czerwca 2012 r. Sąd Rejonowy w S. oddalił wniosek P. o stwierdzenie nabycia przez zasiedzenie służebności przesyłu.

Nieruchomość wnioskodawcy jest niezabudowana i wykorzystywana jako sad. Nie jest objęta miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, natomiast zgodnie z treścią studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy R. jest położona na terenie przeznaczonym pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną ciągłą lub rozproszoną. Wysokość jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności wynosi 144.012 zł.

Dokonując ustaleń faktycznych Sąd oparł się na dokumentach przedstawionych przez strony, zeznaniach świadka J. K. oraz opinii biegłego J. M.. Oddalił wniosek uczestnika o powołanie biegłego z dziedziny elektroenergetyki, jako złożony na końcowym etapie postępowania i zmierzający do jego przedłużenia.

Uwzględniając treść art. 305<sup>1</sup> k.c., art. 305<sup>2</sup> § 2 k.c. i art. 49 k.c. uznał żądanie wnioskodawcy - nie kwestionowane, co do zasady przez uczestnika - za uzasadnione. Przez jego nieruchomości przebiegają bowiem dwie napowietrzne linie energetyczne 15 kV, których właścicielem jest P., a ustanowienie służebności jest konieczne celem umożliwienia uczestnikowi korzystania z urządzeń przesyłowych. Ich lokalizacja ogranicza wnioskodawcy korzystanie z nieruchomości zgodnie z jej przeznaczeniem i wyłącza grunt spod zabudowy, co zmniejsza jego wartość.

Sąd pierwszej instancji miał na względzie, że biegły J. M. sporządził opinię dotyczącą przebiegu służebności oraz wysokości wynagrodzenia za jej ustanowienie, w dwóch wariantach. Pierwszy wariant został oparty na danych zawartych w piśmie P., z którego wynika szerokość pasa służebności równa odległości między skrajnymi przewodami linii powiększonej o 1 m z każdej strony linii. Ponadto określono w nim wspólną część z podziemną linią należącą do E. SA, pole powierzchni drogi umożliwiającej dostęp do linii przesyłowych oraz powierzchnię gruntu wyłączoną z racjonalnego wykorzystania, na którą składają się fragmenty działki pomiędzy dwiema strefami linii należących do uczestnika oraz E. SA. Drugi wariant został natomiast przygotowany przez biegłego zgodnie z normą PN-E-E05100 „Elektroenergetyczne linie napowietrzne. Projektowanie i budowa. Linie prądu przemiennego z przewodami roboczymi gołymi”.

Sąd uznał II wariant przebiegu służebności za bardziej miarodajny, skoro został oparty na wiedzy biegłego, a nie na stanowisku uczestnika, zainteresowanego wynikiem postępowania. W konsekwencji przyznał wnioskodawcy tytułem wynagrodzenia za ustanowienie służebności kwotę 144.012 zł, odpowiadającą przebiegowi pasa służebności w wariantcie II opinii biegłego.

Postanowieniem z dnia 6 września 2018 r. Sąd Okręgowy w P., orzekając na skutek apelacji uczestnika, zmienił zaskarżone postanowienie w ten sposób, że: ustanowił na rzecz P. służebność przesyłu na nieruchomości wnioskodawcy, o łącznej powierzchni pasa służebności 795 m<sup>2</sup>, (w tym 10 m<sup>2</sup> powierzchni współkorzystania z podziemną linią SN 15 kV), wraz z drogą dojazdową o

powierzchni 340 m<sup>2</sup>, zgodnie z mapą wykonaną w wariantcie I, zawartą w opinii biegłego J. M. z dnia 5 sierpnia 2016 r., stanowiącą integralną część postanowienia, za wynagrodzeniem w kwocie 1.288 zł za 2018 r. płatnym do dnia 20 września 2018 r. wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie oraz w kwotach po 3.864 zł za każdy rok, płatnych do dnia 31 stycznia każdego kolejnego roku wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie, a w pozostałym zakresie apelację oddalił.

Podzielając ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy i czyniąc je podstawą także własnego rozstrzygnięcia oraz w znacznym zakresie poczynione przez ten Sąd rozważania prawne, nie podzielił oceny dotyczącej zakresu służebności oraz należnego za jej ustanowienie wynagrodzenia.

Za chybione uznał zarzuty apelacji kwestionujące odmowę dopuszczenia dowodu z opinii biegłego z dziedziny elektroenergetyki oraz uzupełniającej opinii biegłego z zakresu szacowania nieruchomości. Stał na stanowisku, że biegły J. M. posiada kwalifikacje i wiedzę odpowiednią do ustalenia wynagrodzenia, bez potrzeby posiłkowania się opinią biegłego z zakresu elektroenergetyki. Na etapie postępowania przed Sądem pierwszej instancji nie zachodziły również przesłanki do przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego w celu ustalenia wysokości wynagrodzenia, które miałyby być płatne okresowo. Uczestnik nie zaoferował wówczas materiału dowodowego, który mógłby uzasadnić taki sposób ustalenia wynagrodzenia, a sygnalizował jedynie możliwość podjęcia bliżej nieokreślonych działań dotyczących linii posadowionej na nieruchomości wnioskodawcy. Dopiero w toku postępowania apelacyjnego wykazał, przedkładając pochodzące z 2014 r. studium wykonalności, dotyczące modernizacji linii kolejowej [...] na odcinku P – S., że zmieniają się plany dotyczące ogółu linii energetycznych eksploatowanych przez P.. Sąd odwoławczy przeprowadził na wniosek uczestnika dowód z zeznań świadka T. W., na podstawie którego ustalił, że linia przesyłowa liczy ponad 40 lat i 3 lata temu została zakwalifikowana do wymiany, gdyż uzasadnia to jej stan i czas użytkowania. Inwestycja dotycząca modernizacji linii została jednak wstrzymana i aktualnie pozostaje w planach. Stwierdził także, że biegły J. M. nie wskazał argumentów natury technicznej, które mogłyby przesądzać o braku możliwości ustanowienia służebności przesyłu zgodnie z wariantem I jego opinii, w którym przewidziano ograniczony zakres pasa służebności i za którym opowiadał się

uczestnik wskazując, że jest on wystarczający do należytego korzystania z urządzeń przesyłowych.

Doszedł także do przekonania, że z uwagi na zakwalifikowanie linii posadowionej na nieruchomości wnioskodawcy do wymiany oraz istnienie realnych możliwości jej przeniesienia poza obszar nieruchomości, uzasadnione jest przyznanie wnioskodawcy okresowego wynagrodzenia za ustanowienie służebności, co umożliwi jego dostosowanie do rzeczywistego okresu istnienia służebności. Jednorazowe wynagrodzenie zostało bowiem ustalone przez biegłego przy założeniu, że linia energetyczna na nieruchomości będzie funkcjonować przez wiele lat. Obecnie można jednak z dużym prawdopodobieństwem przyjąć, że w stosunkowo krótkim czasie może nastąpić jej modernizacja oraz likwidacja obciążenia nieruchomości.

Mając to na względzie Sąd Okręgowy dopuścił dowód z uzupełniającej opinii biegłego J. M., a biegły określił wysokość wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu płatnego okresowo w odstępach rocznych dla wariantu I przebiegu służebności w kwocie 3.864 zł oraz dla wariantu II w kwocie 5.040 zł. Uznając, że służebność w wariantcie I odpowiada potrzebom uczestnika Sąd Okręgowy zmienił zaskarżone postanowienie przez ustanowienie służebności w oparciu o wariant I opinii biegłego J. M. oraz przez przyznanie wynagrodzenia za ustanowienie służebności płatnego okresowo w odstępach rocznych. Przy czym za rok 2018 zasądził wynagrodzenie w kwocie 1.288 zł obejmujące okres 4 miesięcy od uprawomocnienia orzeczenia do dnia 31 grudnia 2018 r., a za kolejne lata wynagrodzenie okresowe zgodnie z wariantem I opinii biegłego w kwocie po 3864 zł, płatne do dnia 31 stycznia każdego kolejnego roku.

W skardze kasacyjnej wnioskodawca zaskarżył postanowienie Sądu Okręgowego w części uwzględniającej apelację uczestnika (pkt I i III), wnosząc o jego uchylenie w tej części i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Zaskarżonemu postanowieniu zarzucił naruszenie: art. 305<sup>2</sup> § 2 k.c. przez jego niewłaściwą wykładnię i uznanie, że przewidziany w tym przepisie wymóg zasądzenia odpowiedniego wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu

oznaczał w niniejszej sprawie wynagrodzenie o charakterze okresowym, podczas gdy wynagrodzenie to powinno mieć charakter jednorazowy; art. 305<sup>1</sup> k.c. oraz 305<sup>2</sup> § 2 k.c. przez ich niewłaściwe zastosowanie polegające na braku należytego wyważenia na gruncie ustalonego stanu faktycznego interesu wnioskodawcy oraz uczestnika przy określaniu zakresu obciążenia nieruchomości służebnością przesyłu oraz wysokości i rodzaju wynagrodzenia z tytułu ustanowienia służebności; art. 233 § 1 k.p.c. przez brak wszechstronnego i bezstronnego rozważenia zebranego materiału dowodowego i przekroczenie zasad swobodnej oceny dowodów prowadzące do uznania, że służebność przesyłu powinna być ustanowiona zgodnie z wariantem I opinii biegłego J. M. z dnia 24 sierpnia 2016 roku.

Uczestnik w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy miał na względzie, że skargę kasacyjną na posiedzeniu niejawnym w dniu 15 maja 2020 r. przyjął do rozpoznania sędzia Sądu Najwyższego, który został powołany do urzędu na stanowisku sędziowskim przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej w trybie określonej przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018r., poz. 3, z późn. zm.), co zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r. podjętą w składzie połączonych Izb: Cywilnej, Karnej oraz Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (BSA I - 4110-1/2020), mającą moc zasady prawnej, skutkuje sprzecznością tak ukształtowanego składu sądu - orzekającego po dniu wydania uchwały - z przepisami prawa w rozumieniu art. 379 pkt 4 k.p.c. (pkt 1 i 3 oraz 54 uchwały).

Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym skargę stanął jednak na stanowisku, że pozytywna decyzja procesowa w przedmiocie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, warunkowana stwierdzeniem publicznoprawnych okoliczności przemawiających za merytorycznym rozstrzygnięciem skargi przez Sąd Najwyższy (przyczyn kasacyjnych - art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c.), nie kończy

postępowania kasacyjnego i nie podlega badaniu w aspekcie materialnym lub procesowym przez skład Sądu Najwyższego orzekający o zasadności podstaw skargi kasacyjnej. Rozstrzygnięcie to nie mogłoby w konsekwencji rzutować na ostateczny wynik postępowania kasacyjnego, co oznacza, że brak było przeszkód proceduralnych do merytorycznego rozpoznania skargi kasacyjnej.

Zbędne było zatem badanie konsekwencji prawnych: wydania przez Trybunał Konstytucyjny wyroku z dnia 20 kwietnia 2020 r., U 2/20 (OTK - A 2020/61) w stosunku do uchwały wykładniczej Sądu Najwyższego, w ramach mającego mieć miejsce sporu kompetencyjnego, poza zakresem kompetencji określonej przepisem art. 188 Konstytucji i w składzie którego zasiadali sędziowie, których udział był już przedmiotem stwierdzenia w wyroku Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 7 maja 2021 r., 4907/18 (Xero Flor spółka z ograniczoną odpowiedzialnością v. Polsce) naruszenia przez Rzeczpospolitą Polską konwencyjnego prawa do sądu, a także badanie dopuszczalności istnienia w krajowym systemie prawnym w świetle Konstytucji i prawa Unii Europejskiej art. 23 § 2 i 3 oraz art. 82 § 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (jedn. tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 154) (por. w tym kontekście postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 kwietnia 2021 r., I NZZP 1/21, niepubl., w wydaniu którego uczestniczyli sędziowie powołani do urzędu na stanowisku sędziowskim w trybie i okolicznościach, które stały się podstawą podjęcia przez Sąd Najwyższy uchwały z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I - 4110-1/2020 i których status był przedmiotem postępowania w sprawie I NZZP 1/21). Bezprzedmiotowe - w tych okolicznościach - było także oczekiwanie na rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego w sprawie III CZP 25/19, w której Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej na pytanie prejudycjalne Sądu Najwyższego wydał wyrok z dnia 6 października 2021 r. (C - 487/19).

W związku z konstrukcją podstaw skargi i argumentacją przywołaną na ich uzasadnienie, przypomnienia wymaga - że skarga kasacyjna jest instrumentem służącym do kontroli prawidłowości stosowania i wykładni prawa przez Sąd drugiej instancji, a nie oceny prawidłowości poczynionych przez ten Sąd ustaleń faktycznych. Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym jest związany podstawą faktyczną zaskarżonego orzeczenia, nie jest w nim dopuszczalne powoływanie

nowych faktów i dowodów, a podstawą skargi nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów (art. 398<sup>13</sup> § 2 i 398<sup>3</sup> § 3 k.p.c.) (por. m. in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 1997 r., II CKN 359/97, niepubl. oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 1999 r., I CKN 1056/97, niepubl.).

Zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. uchyla się zatem od kontroli Sądu Najwyższego w postępowaniu kasacyjnym, dotyczy bowiem błędnej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, co pozostaje w sprzeczności z art. 398<sup>3</sup> § 3 k.p.c. Przy tak skonstruowanej podstawie kasacyjnej skarżący nie może kwestionować zasadności przyjęcia przez Sąd Okręgowy, że służebność przesyłu powinna być ustanowiona zgodnie z wariantem I opinii biegłego J. M.. W konsekwencji bezzasadny jest także zarzut naruszenia art. 305<sup>1</sup> k.c. oraz art. 305<sup>2</sup> § 2 k.c. w zakresie w jakim skarżący wywodzi, że Sąd Okręgowy powinien w procedurze oceny dowodów dokonać wyboru wariantu II przebiegu służebności. Kwestionowanie w postępowaniu kasacyjnym oceny dowodów jest niedopuszczalne, także wtedy, gdy następuje to pod pozorem naruszenia prawa materialnego.

Odnosnie do zakresu służebności przesyłu stwierdzić jedynie można, że art. 305<sup>1</sup> k.c. nie rozstrzyga *expressis verbis* jak szeroki jest zakres funkcjonowania jednej służebności, dlatego skonkretyzowanie treści służebności następuje przy jej ustanowieniu. Mając na względzie przeznaczenie urządzeń, o których mowa w art. 49 § 1 k.c., na jej treść składa się przede wszystkim uprawnienie do posadowienia urządzeń wraz z zachowaniem pasa technicznego, a także uprawnienie do ich utrzymywania na niej oraz bieżącej eksploatacji, dozoru, konserwacji, remontu, modernizacji, usuwania awarii. Powierzchnia nieruchomości zajęta pod służebność powinna zabezpieczać potrzeby eksploataowania urządzeń przez przedsiębiorcę przesyłowego zapewniając możliwość prawidłowego korzystania z nich. Ustalenie tytułu do korzystania z cudzej nieruchomości na rzecz przedsiębiorcy korzystającego z urządzeń przesyłowych prowadzi do ograniczenia prawa właściciela nieruchomości obciążonej i powinno dotyczyć tylko takiego zakresu korzystania z jego nieruchomości, jaki okaże się niezbędny dla osiągnięcia celów, które przedsiębiorca zamierza realizować przy wykorzystaniu tych urządzeń

(por. m.in. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2015 r., III CZP 88/15, Biul. Sądu Najwyższego 2015/12/10 oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 9 lipca 2015 r., I CSK 629/14, OSG 2015, nr 12, poz. 98, i z dnia 9 sierpnia 2016 r., II CSK 770/15, niepubl.).

Na uwzględnienie zasługiwał natomiast zarzut naruszenia art. 305<sup>2</sup> § 2 k.c. rację ma bowiem skarżący, że Sąd Okręgowy, nie miał podstaw do ustanowienia służebności przesyłu na czas nieokreślony i jednocześnie zasądzenia wynagrodzenia za jej ustanowienie o charakterze okresowym. Nie bez racji także skarżący podnosi, że Sąd ten nie wyważył należycie - na gruncie ustalonego w sprawie stanu faktycznego - interesu wnioskodawcy i uczestnika przy określeniu rodzaju wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu.

Wynagrodzenie to powinno być ekwiwalentne, ustalane każdorazowo indywidualnie i dostosowane do okoliczności istotnych w danej sprawie. Należy je określać proporcjonalnie do stopnia ingerencji w treść prawa własności, w sposób adekwatny do ograniczeń spowodowanych ustanowieniem służebności. Ustalając wysokość należnego wynagrodzenia - które jest pojęciem szerszym od odszkodowania - należy brać pod uwagę wszystkie czynniki ograniczające właściciela nieruchomości, we wzajemnym powiązaniu, stosownie do doniosłych dla określenia wynagrodzenia okoliczności konkretnego przypadku. Powinno ono stanowić ekwiwalent wszystkich korzyści, których właściciel nieruchomości zostaje pozbawiony w związku z jej obciążeniem oraz pokrywać wszystkie niedogodności, jakie w przyszłości go dotkną w związku z ustanowieniem służebności (por. m.in. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2005 r., III CZP 29/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 64 i z dnia 8 września 2011 r., III CZP 43/11, OSNC 2012, nr 2, poz. 18 oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 czerwca 2005 r., V CK 679/04, niepubl., z dnia 3 lutego 2010 r., II CSK 444/09, niepubl., z dnia 5 kwietnia 2012 r., II CSK 401/11, niepubl., z dnia 18 kwietnia 2012 r., V CSK 190/11, niepubl., z dnia 20 września 2012 r., IV CSK 56/12, niepubl., z dnia 8 lutego 2013 r., IV CSK 317/12, niepubl., z dnia 27 lutego 2013 r., IV CSK 440/12, niepubl., i z dnia 9 października 2013 r., V CSK 491/12, niepubl.).

Co do zasady tak ustalone wynagrodzenie powinno być jednorazowe, ale może mieć ono także charakter świadczenia okresowego, jeżeli doniosłe dla jego

określenia okoliczności sprawy wskazują, że taki sposób jego ustalenia jest właściwy (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 20 września 2012 r., IV CSK 56/12, niepubl. i z dnia 17 stycznia 1969 r., III CRN 379/68, OSNCP 1969, nr 12, poz. 223). Okolicznością taką może być przewidywane w realnej perspektywie czasowej usunięcie z nieruchomości urządzeń przesyłowych. W takiej jednak sytuacji służebność przesyłu powinna być - co do zasady - ustanowiona na czas określony (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 lipca 2015 r., I CSK 629/14).

Ustalone w sprawie okoliczności nie uzasadniały przyznania wnioskodawcy wynagrodzenia w postaci świadczenia okresowego. Tak określone wynagrodzenie nie jest „odpowiednie” w rozumieniu art. 305<sup>2</sup> § 2 k.c., a prowadzi do zachwiania równowagi ekonomicznej między stronami, nie uwzględniając dostatecznie stopnia ingerencji uczestnika w prawo własności wnioskodawcy.

Wbrew stanowisku Sądu Okręgowego zaprezentowane przez uczestnika dowody nie pozwalają z wysokim prawdopodobieństwem przyjąć, że posadowienie należących do niego urządzeń przesyłowych jest jedynie czasowe. Stanowisko to Sąd Okręgowy wyprowadził z przedstawionego na rozprawie apelacyjnej fragmentu (str. 1-4, 13, 16, 19) niepodpisanego dokumentu prywatnego pochodzącego z 2014 r. - Studium wykonalności „Modernizacja linii kolejowej [...] na odcinku P. – S.” oraz zeznań pracownika uczestnika T. W. (k. 515).

Z ustaleń poczynionych przez Sąd na podstawie tych dowodów wynika jednak tylko tyle, że sieć elektroenergetyczna, którą dysponuje uczestnik jest wyeksploatowana, co uzasadnia wdrożenie projektu jej modernizacji, który jest jednak wstrzymany. Uczestnik w trakcie toczącego się od 2012 r. postępowania nie przedstawił żadnych realnych projektów zamierzeń pozwalających skonkretyzować zakres modernizacji oraz czasokres jej wdrożenia. Plany mające doprowadzić do usunięcia urządzeń przesyłowych z nieruchomości wnioskodawcy i ich zastąpienia liniami kablowymi biegnącymi poza granicami działki nie potwierdziły się (k. 384 verte, k. 484, k. 502), a z zeznań świadka T. W. wynika, że z planów modernizacji z 2014 r. wycofano się.

Sam fakt, że linie elektroenergetyczne posadowione na nieruchomości wnioskodawcy są wyeksploatowane nie dowodzi realności tych zamierzeń.

Z ustaleń Sądu Okręgowego nie wynika bowiem, że ma dojść do usunięcia infrastruktury przesyłowej z nieruchomości lub zmiany jej przebiegu, a sama jej wymiana czy konserwacja nie eliminuje uciążliwości doznawanych przez właściciela. Okoliczność, że dla uczestnika najbardziej optymalnym rozwiązaniem - którego wprowadzenie rozważa - byłoby usunięcie infrastruktury przesyłowej z nieruchomości należących do osób prywatnych i przeniesienie jej na nieruchomości Skarbu Państwa i samorządu terytorialnego, nie oznacza, że ma ono sprecyzowany czasokres realizacji. P. nie dysponuje bowiem żadnym konkretnym projektem dotyczącym przeniesienia linii przesyłowej. Potwierdza to w istocie stanowisko samego uczestnika, który nie oponuje ustanowieniu służebności na czas nieokreślony, a jednocześnie domaga się zasądzenia wynagrodzenia okresowego.

Takie rozstrzygnięcie zaburza równowagę ekonomiczną między stronami, wnioskodawca ma bowiem trwale obciążoną nieruchomość nie otrzymując jednorazowego wynagrodzenia rekompensującego związany z tym uszczerbek. Uczestnik uzyskuje natomiast na czas nieokreślony prawo do korzystania z nieruchomości, za wynagrodzeniem płatnym okresowo, nie będąc zobligowany czasem trwania służebności do realizacji swych zamierzeń. W takiej sytuacji wnioskodawca nie wie czy i kiedy będzie mógł korzystać z nieruchomości w sposób nieograniczony i jest uzależniony od ewentualnej realizacji w przyszłości nieskonkretyzowanych planów uczestnika. Z poczynionych w sprawie ustaleń wynika przy tym, że istnienie urządzeń przesyłowych uniemożliwia zabudowanie działki czy jej zbycie na cele zabudowy mieszkaniowej, co jest istotnym ograniczeniem praw właściciela nieruchomości wynikającym z jej przeznaczenia w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Jeżeli plany usunięcia urządzeń przesyłowych z nieruchomości wnioskodawcy będą na tyle skonkretyzowane, że będzie znana data ich wdrożenia, obciążenie nieruchomości służebnością przesyłu - czego nie uwzględnił Sąd Okręgowy - także powinno być czasowe.

Na ocenę braku ekwiwalentności wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu nie wpływa natomiast argumentacja skargi dotycząca posadowienia urządzeń przesyłowych na nieruchomości w latach 70 - tych

ubiegłego wieku, wieloletniego oczekiwania na ustanowienie służebności związanej z postawą uczestnika oraz długotrwałością toczącego się w tym przedmiocie postępowania. Orzeczenie sądu o ustanowieniu służebności przesyłu ma charakter prawotwórczy, tworzy bowiem nowy stosunek prawny między przedsiębiorcą, którego własność stanowią urządzenia przesyłowe określone w art. 49 k.c., a właścicielem obciążonej nieruchomości w granicach określonych przeznaczeniem tych urządzeń. Wynagrodzenie za jej ustanowienie jest zatem zasądzone dopiero od daty obciążenia nieruchomości służebnością przesyłu. Za okres wcześniejszy, o ile korzystanie z nieruchomości przez przedsiębiorcę przesyłowego miało charakter bezumowny, rozliczenie nie następuje w ramach wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu - jak wydaje się zakładać skarżący - lecz w ramach wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości (por. m.in. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 2014 r., III CZP 54/14, OSNC 2015, nr 5, poz. 54 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 7 sierpnia 2014 r., II CSK 573/13, OSNC 2015, nr 7-8, poz. 90, z dnia 10 listopada 2016 r., IV CSK 2/16, niepubl., i z dnia 24 stycznia 2017 r., V CNP 17/16, niepubl.).

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398<sup>15</sup> § 1 oraz art. 108 § 2 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398<sup>21</sup> k.p.c. orzekł, jak w sentencji.